

Posudek diplomové práce

Ondřej Novák: Právní úprava vnitřního obchodování v akciové společnosti a ve společnosti s ručením omezeným

Rozsah diplomové práce přesahuje požadovaný minimální standard (81 tiskových stran, které překračují rozsah normostrany) a za výsoce nadstandardní lze mít rovněž obsah této práce.

Diplomant zvolil zdánlivě tradiční téma. Z legislativního hlediska se v oblasti právní úpravy vnitřního obchodování (§ 196a ObchZ) v posledních letech nic významného neodehrálo. Vzhledem k četnosti případů, ve kterých se praxe s tímto ustanovením potýká (která v časech panujících ekonomických turbulencí ještě vzrostla), jakož i k bezpečí důležitých a průlomových rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z poslední doby, lze neméně téma mít za zvláště aktuální.

Třebaže k tématu existuje řada odborných pramenů a mohlo by se zdát, že vše potřebné bylo řečeno, je třeba konstatovat, že předložené dílo vybočuje z řady diplomových prací svou novostí, neotřelostí a pokrokovostí. Bez nadsázky lze uzavřít, že práce dosahuje úrovně díla, jež má mnoho co objevného sdělit širší odborné i laické veřejnosti a zaslouhuje, aby (po dílech úpravách) bylo publikováno. Neskrývám, že práce je nejlepším dílem, které jsem měl v uplynulých několika letech v rukou. Mám z ní velikou radost.

Diplomant nejenže promíkl do problematiky, jíž se zabýval, zorientoval se v ní a porozuměl jejímu systému, významu, původu, praktickým dopadům, ale i obecným souvislostem. Nejenže důsledně (a prakticky bez zbytku) zmapoval dostupnou judikaturu i odbornou literaturu. Šel v úvahách dál. Položil si otázky, o nichž mi není známo, že by se jimi někdo v tuzemských pramenech zabýval (a musel jsem uznat, že některé mně samotnému dosud ani nepřišly na mysl, byť jsou prakticky nesmírně relevantní, a třeba bych) velmi šikovně na mnohé z nich též odpověděl. Za všechny viz např. jeho zamýšlení nad aplikací poslední věty v § 196a odst. 3 ObchZ ještě tři roky po zápisu změny právní formy na akciovou společnost do obchodního rejstříku, jakož i některé další úvahy nad šíří osobní i věcné působnosti prvního i třetího odstavce v § 196a ObchZ, např. pokud jde o jednotlivé zajišťovací instituty, včetně různých druhů přistoupení k závazku, resp. převzetí dluhu.

Nesmírně oceňuji sofistikovaný způsob, jakým diplomant vystavěl nejen strukturu práce, ale také systém výkladu. Zdaleka se neomezil jen na strohou informaci o tom či onom rozhodnutí, resp. doktrinálním sporu. Systematicky a přehledně klade jednu zásadní otázku interpretace a aplikace § 196a ObchZ za druhou a snaží se nejprve nabízet vlastní řešení a odpovědi, za pomoci dostupných metod právní argumentace. Zpravidla teprve následně své závěry dokládá judikatorně. Uvedený styl svědčí o diplomantově vysoké právní i argumentační vyspělosti, ale také erudici v oblastech, jimiž argumentuje, ať již jde o obecnou teorii právní, kontext ústavní či komunitární, anebo související civilněprávní instituty. Z této pozice si také mohl dovolit podrobit některé judikatorní (či doktrinální) závěry když ne kritice, tedy alespoň polemice, a učinil tak věcně, pokorně a střízlivě, což je rovněž třeba vy zdvíhnout. S mnoha jeho polemickými úvahami se ostatně plně ztotožňuji.

Z hlediska optimální systematiky práce bych snad jen pastýže o použití § 196a odst. 3 ObchZ na ručení přesunul z kapitoly 3.3.2 až do čtvrté části práce. Totéž se týká dalších zajišťovacích institutů rozebíraných na str. 50 až 52, ale i celé kapitoly 3.3.3.

K obsahu práce prakticky nemám výhrady. Snad jen k úvaze a zamýšlení předkládám několik podnětů. V kapitole 3.1 by bylo možné položit si rovněž otázku, zda, popř. jak do okruhu spřízněných osob zahrnout též členy výboru pro audit. Odkaz na judikaturu k právníkům osobám coby osobám blízkým také pro účely aplikace § 196a ObchZ na str. 23 naště neví přesný. Ve skutečnosti Nejvyšší soud takto judikoval již zhruba o rok dříve, byť poněkud nepřesně. V zájmu precíznosti by bylo lépe to v práci přiznat. K závěrům diplomanta ohledně použití § 196a odst. 3 ObchZ na privátní interesech (str. 51) si kladu otázku, zda nenarazíme na stejné problémy jako u oceňování ručení, ne-li horší. Jak bude muset vypadat optimální úplata za převzetí dluhu? Obávám se, že by měla činit nejméně tolik co nominálně přejímaného dluhu, resp. spíše více. Na rozdíl od ručení zde je takřka jisté, že nový dlužník bude muset závazek uhradit, včetně příslušenství. Nezbývá mnoho prostoru pro znalecovy odhady „hodnoty“ této majetkové výhody. Taková transakce ale potom nebude dávat ekonomický smysl. Nový dlužník převezme dluh původního dlužníka a ten mu za to ihned uhradí celou částku přejímaného dluhu, resp. více? Bylo by dobré se nad touto otázkou ještě zamyslet. Příliš nerozumím diplomantově úvaze v posledním odstavci na str. 56 před začátkem kapitoly 3.3.3, v níž uzavírá, že neplatnost poskytnutého zajištění bude mít fatální důsledky „pro společnost“. Na dlužníka tato skutečnost nepochybně dopadne tíživě, na kterou diplomant upozorňuje, včetně možné insolvence. Dlužníkem je ale v daném případě vždy subjekt od společnosti odlišný (její jednatel, člen představenstva atd.). Tíživé důsledky by tak tato insolvence mohla mít pro společnost leda tak, že zanikne funkce této osoby ve společnosti, půjde-li o člena jejího orgánu. Vzhledem k požadavkům čl. 13 druhé směrnice a šíři osobní působnosti směrnice (tj. akciové společnosti) si nejsem jist ani správností diplomantových závěrů na str. 66 o tom, že poslední větu v § 196a odst. 3 ObchZ nebude třeba použít, změní-li se na akciovou společnost subjekt, který dosud po dostatečně dlouhou dobu existoval ve formě společnosti s ručením omezeným. Plně nesdílím ani diplomantovo tvrzení na str. 69 dole, podle něhož musí být hodnota nepeněžitěho vkladu stanovena ve znaleckém posudku vždy rovna „nebo vyšší“ než částka, která se započítává na vklad do základního kapitálu. Co měl diplomant na mysli oním rozdílem „ve prospěch společnosti“? Umělé snížení této hodnoty ve společenské smlouvě, anebo emisní ážio?

Vysoká je též formální úroveň díla, zejména pokud jde o jeho strukturu, grafickou úpravu a mimořádně důslednou a podrobnou práci s poznámkovým aparátem. V pořádku je rovněž seznam použité literatury. Vyhovuje i jazyková stránka práce, třebaže několik chyb a překlepů jsem zaznamenal, a to bohužel i poměrně hrubých (jako např. nedostatek shody podmětu s přísudkem). Na str. 21 dole diplomant nesprávně pojednává o § 196 ObchZ, na str. 56 potom o § 40 ObchZ. Slohové čistotě práce by rovněž pomohlo, pokud by diplomant omezil používání nadbytečných přívlastňovacích zájmen, zejména „svůj“ ve vztahu k rozhodnutím Nejvyššího soudu. Je naprosto zřejmé, že Nejvyšší soud argumentuje odkazované závěry vždy ve vlastních, nikoliv cizích rozhodnutích.

Vzdor uvedeným nedostatkům, které pokládám za naprosto díleč, práci celkově hodnotím jako mimořádně zdařilou a v každém případě způsobilou obhajoby i obhajitelnou. Předběžně ji navrhuji klasifikovat stupněm výborně, i když konečný výsledek ponechávám závislý na průběhu této obhajoby.

V úvaze dne 18. září 2010

JUDr. Mgr. Čech, r.l.m.